

Ражик Аліна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Несен Ольга,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини, кандидат
медичних наук, доцент

ДНК-ЕКСПЕРТИЗИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

На період дії воєнного стану, який введено 24.02.2022 року Указом Президента та регламентовано Законом України «Про правовий режим воєнного стану» на теренах нашої держави відбуваються постійні бойові дії, обстріли цивільної інфраструктури та населення.

Станом на 10.10.2023 року Офісом Генерального Прокурора було зафіксовано такі злочини: зареєстровано 109940 серед них порушення законів та звичаїв війни ст. 438 КК, пропаганда війни ст. 436 КК, планування, підготовка або розв'язання та ведення агресивної війни ст. 436 КК. Також зареєстровано 16263 злочини проти національної безпеки: посягання на територіальну цілісність і недоторканість України ст. 110 КК, державна зрада ст. 111 КК, колабораційна діяльність ст. 111¹ КК, пособництво державі-агресору ст. 111² КК, диверсія ст. 113 КК. Варто відзначити, що загинуло 506 дітей без врахування місць активних військових дій [2].

На сьогоднішній день наша країна переживає жахливу ситуацію, оскільки відбуваються такі невідворотні події як :

- смерті, масові поховання;
- взяття у полон військовослужбовців, медичних працівників та інших;
- зниклі безвісти.

Натомість постає питання в ідентифікації даних осіб. Щоб знайти інформацію про загиблу, зниклу чи поранену людину родичі можуть скористатися ДНК-експертизою. «ДНК експертиза під час війни – це важливий інструмент для пошуку людини» [3].

Молекулярно-генетична експертиза – це дослідження зразків біологічного походження з метою встановлення їх генетичних ознак (ДНК-профіль), статової приналежності людини та ідентифікації людини.

Відбір біологічного матеріалу у військовополонених є складовою державної реєстрації геномної інформації, що здійснюється для встановлення геномної інформації з метою її державної реєстрації та подальшої ідентифікації осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Відбір біологічного матеріалу у військовополонених є обов'язковим.

У разі відмови військовополоненого від відібрання у нього біологічного матеріалу для направлення на молекулярно-генетичну експертизу (дослідження) відбір здійснюється примусово [4].

Досить часто наразі людям приходиться шукати своїх рідних, особливо коли тіло загиблої особи ідентифікувати шляхом пред'явлення для впізнання неможливо через знівечення тіла у таких випадках ДНК-експертиза є найпоширенішою.

Відбір біологічних зразків для ДНК- експертизи та проведення молекулярно-генетичних експертиз для ідентифікації зниклих людей є важливими етапами розслідування злочинів та розшукової роботи. Проведення експертизи сприяє доступності цієї послуги для родичів та близьких людей, які шукають зниклих родичів або потерпілих.

У померлих зразки відбираються у відділі експертизи трупів. Це може бути будь-який біологічний матеріал: кров, м'які тканини, кістки та їх фрагменти.

Також варто відзначити систему «ANDE RAPID DNA 6 C» – автоматизована генерація та інтерпретація ідентифікаторів ДНК, а також їх профілювання [5].

Система ANDE виконує швидку ідентифікацію ДНК, повністю автоматизовану генерацію та інтерпретацію ДНК-ідентифікаторів менш ніж за дві години поза лабораторією користувачами, які не мають технічних знань. ANDE є першою та єдиною системою Rapid DNA, яка дозволяє нетехнічні оператори для обробки зразків у полі з 2014 рік ANDE простий у використанні, практично не потребує навчання оператора.

Таким можна зробити, що ДНК-експертизи є невід'ємною складовою у сучасних реаліях, як вже вище висвітлено для ідентифікації вбитих, зниклих безвісти військовополонених. Слід вказати на альтернативу для забезпечення підрозділи НПУ системами «ANDE RAPID DNA 6 C», оскільки дана лабораторія проста у використанні та у найкоротший термін опрацьовується велика кількість ДНК- матеріалу та встановлюються особи загиблих. Це надзвичайно важливо для людей, які втратили своїх рідних.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.

2. Головна – Офіс Генерального прокурора. Головна – Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/>.

3. МОЗ України: «Ми радимо всім, у кого є зниклі безвісти рідні під час війни, здавати біологічні зразки ДНК» / Новини / Українське радіо. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=98894>.

4. Про затвердження Порядку відбору, направлення на молекулярно-генетичну експертизу (дослідження) біологічного матеріалу військовополонених для встановлення геномної інформації та його зберігання. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2023-п#Text>.

5. Система ідентифікації особи «ANDE». URL: <https://www.biotech.com.ua/products/sistema-identifikaciyi-osobi-ande.html>.